

Datum

7 oktober 2023

Onderwerp

VNG inbreng CD IZA 11 oktober 2023

Geachte woordvoerders van de Kamercommissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

U heeft op woensdag 11 oktober uw debat over het Integraal Zorgakkoord (IZA). In het licht van de belangrijke bijdrage van gemeenten aan het slagen van het IZA geven wij u een aantal vragen en aandachtspunten mee voor het debat.

Hieronder gaan we in op de volgende vier punten:

- 1. Dat de randvoorwaarden op wetgeving en financiën op orde moeten zijn.**
- 2. Dat het stelsel samenwerking mogelijk moet maken.**

De bewindspersonen moeten de opdracht op zich nemen concrete voorstellen voor te bereiden om domeinoverstijgende samenwerking structureel en breed mogelijk te maken, waarbij verder wordt gekeken dan de wettelijke kaders van het huidige stelsel.
- 3. Dat inzicht in de effecten van maatregelen nodig is.**

De bewindspersonen moeten zorgen voor de juiste informatie uit de verschillende domeinen om dit inzicht te verschaffen.
- 4. Dat gezondheidsachterstanden ook het gevolg zijn van achterstanden op andere terreinen. Geef aandacht voor *Health in all policies*.**

Hebben de twee ministers en de staatsecretaris plannen en adviezen naar het volgende kabinet om gezondheidsverschillen te verkleinen via het inkomen, onderwijs, sociaaleconomische status of de inrichting van de fysieke leefomgeving?

Gemeenten en het IZA

In het IZA is een jaar geleden de beweging van zorg naar gezondheid vastgelegd. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft dit akkoord – voorwaardelijk – mee ondertekend. Onze inwoners zijn namelijk gebaat bij aandacht voor gezond leven. Daarbij is voorkomen natuurlijk beter dan genezen. Dat is ook vastgelegd in een ander belangrijk akkoord: het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Op het gebied van preventie heeft het sociaal domein, waarvoor gemeenten aan de lat staan, een belangrijke rol. In samenwerking met de zorgpartijen, lokaal en regionaal. Door bijvoorbeeld gezamenlijk aan het werk te gaan met ketenaanpakken (denk aan welzijn op recept, gecombineerde leefstijlinterventie, aanpak overgewicht kinderen, kansrijke start en valpreventie) versterken we het preventienetwerk.

Gemeenten werken via een sterk sociaal domein aan zaken als mentale gezondheid, de gevolgen van de vergrijzing en aan een vitale samenleving waarin iedereen mee kan doen. Hiermee helpen zij alle inwoners.

Dat varieert van ouderen met dementie tot jongeren met een licht verstandelijke beperking en mensen met ernstige psychische problemen. Daarnaast zorgen gemeenten voor lichtere ondersteuning aan bijvoorbeeld ouders die zich zorgen maken over hun verslaafde puber, mensen die eenzaam zijn of aan mantelzorgers die overbelast dreigen te raken. Hulp die op dat moment nodig is. Vaak even en soms structureel. Mensen in een kwetsbare positie moeten op ons kunnen rekenen.

Ook een stevige sociale basis van onze inwoners is daarbij belangrijk, het is zelfs één van de vertrekpunten van en voor een veerkrachtige samenleving. Gemeenten ondersteunen initiatieven in wijken en buurten. Initiatieven die cruciaal zijn voor een gezonde maatschappij en die het verschil kunnen maken voor de verschuiving van zorg naar gezondheid. Denk aan een sociaal netwerk, informele zorg, vrijwilligers, het zwembad, een wandelgroep, een gezonde kookclub en laagdrempelige steun- en inlooppunten voor mensen met psychische problemen. Een sterke sociale basis helpt de kwaliteit van leven en de onderlinge verbondenheid te verbeteren.

1 Randvoorwaarden op wetgeving én financiën moeten op orde zijn

Dat gezegd hebbende vragen gemeenten aandacht voor een realistisch perspectief op een duurzaam zorgstelsel en de randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn. Vanuit het IZA en ook het GALA komt er veel op gemeenten af; de verwachtingen van wat in het sociaal domein kan worden opgevangen zijn groot. De houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) staat al onder druk, onder andere als gevolg de vergrijzing. Zorg en ondersteuning zal langer en meer thuis plaatsvinden. Dat vraagt een nadrukkelijke rol van lokale overheden.

Vanaf de start van het IZA heeft de VNG aandacht gevraagd voor de noodzakelijke randvoorwaarden voor gemeenten. Daar zien wij nog weinig voortgang op. Sterker nog, dit demissionair kabinet heeft in het realiseren van het juiste instrumentarium voor gemeenten geen enkele voortgang geboekt. Denk hierbij aan de Wet Woonplaatsbeginsel voor doordecentralisatie Beschermd Wonen, de wetswijziging Wmo ten behoeve van resultaatgericht beschikken, WAMS, afschaffen abonnementstarief en domeinoverstijgende financiering)

Hierdoor gemeenten niet meer, maar juist minder in staat worden gesteld om hun rol en verantwoordelijkheden te nemen in het decentraal organiseren van passende ondersteuning en zorg voor haar inwoners thuis en in de wijk.

- Ons verzoek aan de Kamer is om de bewindspersonen te vragen hoe zij richting het volgende kabinet ervoor gaan zorgen dat de randvoorwaarden voor gemeenten, die cruciaal zijn voor de beoogde transformatie, op orde zijn.

2 Het stelsel moet samenwerking mogelijk maken

Het IZA gaat over samenwerking: zonder samenwerking tussen organisaties en professionals uit verschillende domeinen en sectoren is een beweging naar gezondheid niet mogelijk. Hier vragen gemeenten, en ook zorgpartijen, al jarenlang aandacht voor. Toch blijven de regels in het stelsel deze samenwerking bemoeilijken. In het IZA is afgesproken om binnen de kaders van het huidige stelsel naar oplossingen te zoeken. Voor de samenwerking tussen de zorg en het sociaal domein is daar na jaren ploeteren de rek wel uit en zijn andere structurele en passende financieringsvormen nodig om te kunnen vernieuwen en versterken.

- De bewindspersonen zijn stelselverantwoordelijk. We willen u verzoeken hen te vragen dat zij hun departement de opdracht te geven om voor het aankomende nieuwe kabinet concrete voorstellen voor te bereiden om domeinoverstijgende samenwerking structureel en breed mogelijk te maken, waarbij verder wordt gekeken dan de wettelijke kaders van het huidige stelsel.

3 Inzicht in effecten is nodig

De opgave in het IZA is groot. Om te kunnen zien of de maatregelen ook daadwerkelijk de effecten opleveren die zijn beoogd is inzicht nodig in verschuivingen. Niet alleen binnen het zorgdomein, maar ook verschuivingen naar het gemeentelijk domein. Zodat we kunnen volgen of het reëel is wat we doen. Het is de verantwoordelijkheid van de bewindspersonen om de verschuivingen in beeld te brengen.

- We willen u verzoeken de bewindspersonen te vragen hoe zij gaan zorgen voor de juiste informatie uit de verschillende domeinen om dit inzicht te verschaffen.

4 Aandacht voor *health in all policies*

Vele onderzoeken hebben al laten zien dat gezondheidsachterstanden mede het gevolg zijn van achterstanden op andere terreinen. Het verkleinen van gezondheidsverschillen verloopt dus óók via het verkleinen van verschillen in bijvoorbeeld inkomen, onderwijs of sociaal economische status. Ook de inrichting van de leefomgeving, de luchtkwaliteit en het klimaat zijn van invloed op de gezondheid van mensen. De ontwikkeling van de gezondheidszorg is zodoende verbonden met andere beleidsterreinen, zoals het sociaal domein, onderwijs, ruimtelijke ordening, klimaat, economisch beleid en werk- en inkomen (inclusief werkgeverschap). De oplossing ligt dus in de samenhang tussen al die beleidsterreinen en in principiële keuzes van de regering. Voor bijvoorbeeld een gezond leefklimaat, het stimuleren van gezonde voeding, het ontmoedigen van ongezond gedrag, de toegankelijkheid van het openbaar vervoer, etc. Niet in de vorm van kleine en kortlopende (subsidie)projecten, maar structureel en met brede impact.

- Kan de Kamer vragen welke plannen en adviezen de bewindspersonen mee gaan geven aan het volgende kabinet ten aanzien van deze keuzes?